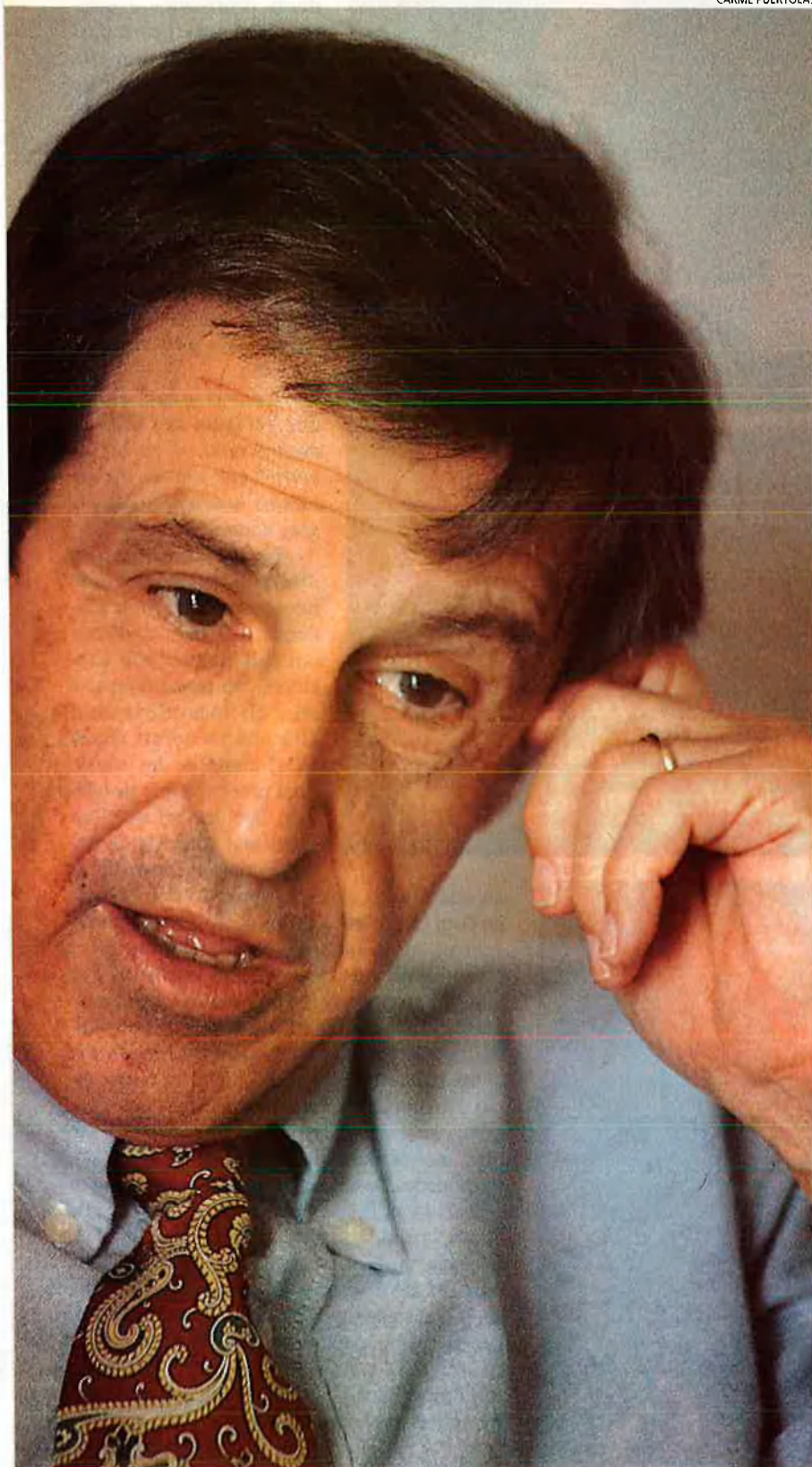

"A la reducció de l'atur no

CARME PUÉRTOLAS

Aparentment, arrossega sempre un aire d'indiferència per les coses transcendents que pot enganyar. No és que fingeixi desinterès. Més aviat sembla que la vida i els anys d'universitat l'han portat a la conclusió que no cal posar-se nerviosos, que es pot dubtar amb dignitat. Antoni Serra i Ramoneda és un catedràtic de luxe al departament d'Economia de l'Empresa de la Facultat d'Econòmiques de Bellaterra: durant molts anys va ser el degà de la facultat i ara hi continua, fent aquesta mena de servei social que fan els professors d'universitat.

El doctor Serra i Ramoneda viu en un contrast permanent. Al departament, on l'entrevistem, un despatx sobri, *com il faut*. A la Caixa de Catalunya, que presideix des de l'any 84, secretària al matí, secretària per la tarda i el seu nom gravat al monòlit del rebedor de presidència. Fins aquesta setmana mateix, a més, ha presidit l'associació Barcelona Centre Financer Europeu. I encara afegeix un plus de "retorn social" fent de tresorer de l'Institut d'Estudis Catalans.

—*Doctor Serra, tenim una mena de pastanaga que els governs d'Europa volen atrapar, que és l'objectiu de complir els acords de Maastricht. Uns acords que condicionen les polítiques que es poden fer. De tota manera, fa la sensació que és un objectiu dels governs, però no de les societats...*

—*Jo crec que el problema més urgent és el de l'atur. La qüestió de Maastricht és molt tècnica, que només els entesos en parlen, però a la gent el que li preocupa és l'atur, i el que voldrien és que es trobessin les fórmules, amb independència de Maastricht, per evitar que l'atur tingui els nivells que té. Maastricht és evidentment molt important, afectarà molt l'economia espanyola i els polítics que estiguin en el govern, siguin els que siguin, se n'han d'ocupar i han de procurar complir. Però segurament al gruix de la societat Maastricht no li treu la son.*

—*Precisament, en el tema de l'atur, Maastricht no s'hi posa. Tindrà marge de maniobra el pròxim govern per complir els acords pactats a Maastricht i, a més, rebaixar l'atur?*

—*El problema de l'atur no té fórmules miraculoses. És un problema que només es pot resoldre a poc a poc i a llarg termini, a base de mesures d'horitzó temporal dilatat. No ens enganyem, ni el repartiment del temps de treball ni altres mesures a curt termini són una solució. L'altre dia, en el debat televisat, en Joan Saura,*

i pots posar una data fixa"

d'Iniciativa, deia una cosa que em va semblar bastant sensata: que la solució al problema de l'atur passa per una reforma i enfortiment del sistema educatiu, i això no es fa en quatre dies. En canvi, la qüestió de Maastricht és un problema a curt termini: com podem fer per reduir els dèficits públics? doncs fixant una data que obligui els polítics a complir, com passa amb els estudiants, que si esperessis que fixessin ells la data d'examen no la fixarien mai. El mateix passa amb la inflació, i les altres condicions de Maastricht. I és clar, a la reducció de l'atur no li pots posar una data fixa, i per això no entra en els acords de Maastricht.

—*Sembla que hi ha un canvi històric de mentalitat en la societat, tothom pensa que el tema de la feina caldrà solucionar-lo d'una manera diferent de com ho hem fet fins ara...*

—Hi estic d'acord. Hi ha uns canvis dels quals encara no ens adonem, encara no els hem digerit, però ja hi són. Els canvis tecnològics són tan brutals, i implicaran un canvi d'estil de vida que encara ens sembla ciència-ficció. Canviaran els tipus de feina, els emplaçaments... ara, jo crec que el més impressionant és que a Europa tardem molt més que als Estats Units a digerir aquest progrés tècnic.

—*Però la societat europea està disposada a liberalitzar-se, a americanitzar-se, tant com diuen que fa falta per sobreviure en el futur?*

—Jo tampoc crec que Europa hagi de copiar els Estats Units, Europa té coses molt millors. El que passa és que el canvi tècnic es difon amb molta més facilitat als Estats Units que aquí. Qualsevol innovació tècnica de seguida és aplicada i utilitzada. Això es veu al sistema educatiu, per exemple, i no és que el sistema americà sigui res d'extraordinari, que no ho és, però incorporen les noves tecnologies amb molta més agilitat.

—*Vostè veu en els estudiants d'aquest país la capacitat d'adaptar-se a aquests canvis?*

—Ja s'hi van adaptant, ja es veu com un noi de dotze anys d'avui utilitza molt millor l'ordinador que jo. Però no sé si és prou ràpid aquest canvi.

—*I un canvi que potser només es dona en determinats sectors de la societat...*

—Aquest és l'altre problema, que també el tenen als Estats Units. Vull dir la creació d'una societat dual, amb dues classes. Hi ha un autor... em sembla que és l'actual secretari de treball nord-americà, que diu que els treballadors es poden dividir en tres categories: els que saben resoldre problemes, els *problem solvers*, gent que és capaç de detectar el problema, plan-

**Antoni Serra
i Ramoneda,
catedràtic
d'Economia de
l'Empresa a la
UAB i president
de Caixa de
Catalunya, no veu
gens clar el futur
econòmic i social,
però en canvi
està segur que el
país no ha de
perdre pistonada.
El preocupa que
la societat
europea trigui
tant a adaptar-se
al canvi
tecnològic o que
l'atur se solucioni
creant mà d'obra
barata.**

tejar-se'l i buscar la solució, perquè tenen una capacitat analítica; després hi ha els rutinaris, que van aplicant la seva rutina i no es plantegen aquest tipus de coses; i després hi ha els que només treballen per servir als analítics. I ell diu que als Estats Units s'està produint una bipolarització: d'una banda tindrem una minoria molt ben pagada, amb molta formació i molta agilitat mental, i de l'altra els altres, els que serveixen als primers, mal pagats, amb poca formació i amb una posició social molt secundària. És el perill d'escissió que tenen allà i que tenim també a Europa.

—*És possible la unió monetària a Europa? No és una utopia pretendre que realment es podrà fer aquest tipus d'unificació de les condicions econòmiques a tot arreu...?*

—Aquest és un problema polític, no econòmic. És evident que si vostè vol una unificació política necessita la moneda única. Agafo el cas de Suïssa. Tenen tres o quatre llengües, tenen cinquanta mil coses diferents, però tenen una única moneda. En últim terme, la unitat política la dona la unitat de la moneda. No conec cap estat ni cap unitat política forta que tingui moltes monedes. En definitiva, no ens enganyem, el poder polític és el poder d'emissió de moneda. Ja pot haver-hi comunitats autònomes a Espanya, però mentre no tinguis capacitat de fer moneda qui mana és el poder del banc central. Llavors és clar, l'objectiu és enfortir la unitat política europea, s'ha de fer la moneda única. El que veig complicat és combinar una moneda única, i per tant un sol banc central, amb la capacitat de cada país d'aplicar un sistema fiscal i altres mesures de política econòmica totalment independents. Aquí és on no acaben de quadrar massa les coses. Quan els anglesos diuen que no volen la moneda única estan dient que no volen la unitat política, és claríssim.

—*Perdoni'm que insisteixi en aquests temes... el que no sé és si, amb aquests dilemes sobre la taula, estem fent el debat polític que interessa. En la qüestió autonòmica, per exemple el que es discuteix és si l'estat cedeix impostos a l'autonomia o si aquesta en crea de nous. I és clar, parlem d'unes coses que semblen implantables tenint en compte els horitzons que hi ha per davant.*

—Sí, sí... el que passa és que hi ha polítics que volen la moneda única, però ningú no s'ho acaba de creure. Tinc entès que el Banc d'Espanya diu que no té prou espai físic i que vol comprar uns edificis per ampliar dependències. I és clar, jo el que dic mig en broma, i potser exagero, és que si creuen en la moneda única el

que caldria és anar tancat dependències, no? Això demostra les contradiccions. De debò s'ho creuen? Hi ha una mena de vol i dol estrany. I per això en les campanyes electorals es discuteix sobre el sexe dels àngels.

—Com incidirà aquest futur econòmic en les polítiques que s'han de fer en països petits com el nostre?

—Ja s'ha vist que quan enguany la Generalitat de Catalunya ha volgut reduir el pressupost el guirigall ha estat immens. La gent no assumeix la reducció de despesa, i els que es veuen afectats posen el crit al cel. No es pot anar acumulant dèficit eternament. Jo crec que a Espanya cal una disciplina pressupostària. Penso que un dels principis democràtics és que, el gestor triat pel poble per gestionar el pressupost, el primer que ha de fer és complir aquest pressupost. Sortir-se d'aquest pressupost, en el fons, és antidemocràtic. A qualsevol institució pública, del nivell que sigui, el gestor que acumulés un dèficit determinat hauria de rebre una clatellada.

—Així que l'administració haurà de passar de l'imperi de la burocràcia a l'imperi de la disciplina?

—Diuen que un dels avantatges de la globalització és que imposa una disciplina als polítics. El govern que comenci a tenir dèficit els mercats el castigaran penalitzant la seva divisa, començarà a rebre pals, els seus tipus d'interès hauran de pujar... això demostra que si dins del propi país no existeixen mecanismes per disci-

Antoni Serra i Ramoneda i Jordi Fortuny, durant l'entrevista: "Penso que un dels principis democràtics és que, el gestor triat pel poble per gestionar el pressupost, el primer que ha de fer és complir aquest pressupost. Sortir-se d'aquest pressupost, en el fons, és antidemocràtic. A qualsevol institució pública, del nivell que sigui, el gestor que acumulés un dèficit determinat hauria de rebre una clatellada."

plinar els polítics, entren en acció els mecanismes internacionals. Diuen que la globalització millora la disciplina, i que això és un reforç democràtic.

—Aquests dies hem vist també un canvi d'actituds... Hem passat de cobejar les inversions estrangeres a dir: segons quines, que no vinguin. Penso en el cas de Daewoo, que podia haver vingut a Catalunya però que oferia molt poques garanties d'estabilitat.

—Ara això és un drama. Si parla amb la noia japonesa de la Generalitat que tracta amb els inversors estrangers...

—Eri Nemoto.

—Sí, que és molt intel·ligent. Diu que les multinacionals busquen el millor postor, i s'està arribant a una certa aberració. No recordo quina empresa va ser que va fer una inversió a Cartagena d'uns cinquanta mil milions, dels quals quaranta mil els hi va donar el govern espanyol, la UE... és clar, aquesta gent hi posa molt poc, i si els surt bé, endavant, i si no, no passa res. Fins ara en aquesta mena de subhasta internacional hi entraven només alguns països, però ara fins i tot França hi participa. No sé com pot acabar això, però realment és preocupant.

—Tornem a les preocupacions de la gent: atur, pensions, estat del benestar. A qui correspon la tasca d'obrir els ulls de la gent sobre quins són els problemes reals?

—Jo crec que els polítics s'equivoquen, tenen massa por. La gent ja no vol ser enganyada, i crec que el país està bastant madur per sentir

alguna cosa sobre les pensions que, sense ser apocalíptica, expliqui les coses tal com són. La gent ja ho assumeix, això. Però és clar, com que entre els polítics només fan que acusar-se els uns als altres de voler escanyar els vells... S'ha de tenir una visió a llarg termini. És a dir, quan nosaltres ingresem a la Comunitat Econòmica Europea, l'any 86, hi va haver una manca de visió per analitzar quina mena de país havia de ser Espanya, marcar un model de país, decidir a què ens havíem de dedicar. I només s'ha tingut la visió del curt termini, i tornem al sistema educatiu. Ens diuen que tenim una ratio d'universitaris per població molt alta, però... és clar: entrem en l'aspecte qualitatiu. D'estudiants d'Economia i de Dret, els que en vulguis, molt per sobre, però molt, d'altres països com ara Alemanya. Jo el que voldria és una reflexió sobre què necessitem, què volem ser. Si volem ser un país amb indústria forta hem de potenciar els estudis tècnics, les enginyeries. I en canvi el que es fa és anar a remolc de la demanda: si hi ha molta gent que volia estudiar Dret i s'ha quedat fora, vinga a fer facultats de Dret!

—Aquest model de país que no es va definir en el seu moment i que es va fent cada dia, està ben situat per competir a Europa?

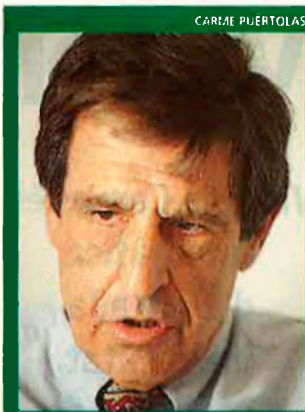
—El problema és que qualsevol actuació no produirà efectes fins d'aquí a un temps, i a més això no hauria de dependre dels canvis de govern. És un problema de cultura política.

—Però és optimista o pessimista?

—Jo crec que en aquests moments la cosa no està gens clara. Abans vostè deia que els polítics discuteixen de coses sense importància. Per exemple, tota la política que es porta amb el tema de comunicacions per cable i noves tecnologies de la informació va endarrerida respecte a les possibilitats tecnològiques actuals. Vulguin o no vulguin les lleis espanyoles, vostè podrà fer els negocis que vulgui. Aquí hi haurà la possibilitat que vostè tingui un telèfon mòbil d'una companyia americana, perquè ja m'explicarà les ones com les aturaran. És el que ha passat amb la televisió, la discussió era si dos canals o tres, i ara tothom té una parabòlica i n'agafa 150. Amb el cable passa el mateix. El govern vol que els segons operadors només puguin passar-hi imatges de televisió, però per la fibra òptica es poden passar tota mena de dades. Tecnològicament és absurd. El cas de França és paradigmàtic. Van fer el Minitel, van ser els primers que van tenir un Internet, i ara han quedat escombrats pels americans, quan si haguessin estat més àgils amb el Minitel haurien pogut tenir una importància mundial considerable. Nosaltres no podem ser primers de res, això també és cert, però tampoc hem d'impedir que es facin les coses.

—Es com discutir de la llibertat d'horaris en el comerç?

—O com el tema del contracte d'ocupació. Ja

CARME PUERTOLAS

“No ens enganyem, el poder polític és el poder d'emissió de moneda. Ja pot haver-hi comunitats autònomes a Espanya, però mentre no tinguis capacitat de fer moneda qui mana és el poder del banc central. Llavors, és clar, si el què es vol és enfortir la unitat política europea, s'ha de fer la moneda única.”

sé que és un tema molt delicat i complicat, però s'ha de trobar alguna fórmula per contractes indefinits que la vulguin les dues parts, perquè si l'empresari no la vol ja m'explicarà. No dic contracte vitalici, que és un invent que no existeix excepte en l'administració. Si vostè fa una legislació de contracte indefinit molt estricta els empresaris no hi jugaran, i a l'inrevés tampoc no funciona. Que les relacions laborals siguin el més a llarg termini possible és molt bo per a les dues parts, perquè l'empresari estarà disposat a invertir en la formació d'aquella persona si sap que després en treurà rendiment, i viceversa, el treballador estarà disposat a adquirir coneixements si sap que en aquella empresa hi té un futur. I això per una indústria sana és vital.

—Parla molt sovint de la indústria. Encara no ens la podem descuidar, oi? malgrat les bastonades que ja ha rebut...

—Hi ha un llibre titulat *Made in America* que en la primera frase diu “un país que vulgui viure bé ha de produir bé”. Un país gran, i Espanya ho és, que vulgui viure bé no pot pretendre viure només dels serveis. Andorra potser sí, perquè són 60 mil persones.

—I una dimensió intermèdia, per exemple Catalunya?

—Tinc els meus dubtes. Sempre que parlem de serveis d'alt valor, el que no pot ser és donar serveis de baix valor afegit. Però no, jo crec que viure dels serveis només ho pot fer una comunitat molt reduïda. Catalunya no ha viscut mai dels serveis, ha estat un país industrial. Evidentment no podem viure del tèxtil, ja ho sabem que no, però necessitem una base industrial. Ni Califòrnia amb tota la seva potència pot viure només dels serveis.

—Vostè ho deu veure des de la caixa... aquest país té prou potència, prou capital, per tenir un sector empresarial fort?

—El capital avui dia no és problema, va allà on hi hagi possibilitats. Als Estats Units n'hi ha que diuen que la nacionalitat del capital no té importància, que el que hem de tenir és el capital humà. Altres diuen que el que cal és tenir empreses pròpies. Segurament cap de les dues opinions té raó, però realment si tens un bon capital humà no hi ha problema d'inversió.

—Tornem a la universitat...

—Sí, sí. Per què els japonesos obren fabricues als Estats Units? Home, per evitar-se les restriccions d'importació, però també perquè saben que allà hi ha una gran formació. Hi ha el famós exemple del model Accord d'Honda, que tot ell ha estat dissenyat per enginyers americans. Els japonesos posen el capital i els americans el disseny. És veritat que el capital de vegades va a buscar mà d'obra barata, i això és el que no volem. És un problema d'abocar tots els esforços a la formació, no solament la universitària sinó també la formació professional.

Jordi Fortuny